

TÁRCA.

JELENTÉS.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1916. ÉV HARMADIK NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1951 drb nyomtatvánnyal, ajándék úján 154 drb, vétel úján 198 drb, hivatalos kiadvány 2 drb, összesen 2305 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfölül kötelespéldány címén beérkezett: alapszabály 123 drb, falragasz 1683 drb, gyászjelentés 1723 drb, hivatalos irat 78 drb, műsor 93 drb, perirat 6 drb, szinlap 1978 drb zárószámadás 607 drb, különféle 405 drb, összesen 6696 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 1455'99 koronát, 87'10 márkát, 36 frankot fordítottunk.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Besztercebányai kir. törvényszék elnöke (3 drb), Budapesti ker. munkásbiztosító pénztár (2 drb), Császár Elemér, DABROWSKI Ján, Krakkó (2 drb), Délmagyarországi tört. s rég. múzeum társulat Temesvár, Dunamelléki ref. egyházkerület (2 drb), EGYED István, EIRICH O. F. Bécs (15 drb), Érseki jogliceum Eger (2 drb), FABÓ Bertalan (5 drb), FEJÉRPATAKY László (13 drb), FODOR Miklós Ungvár (7 drb), FÖLDES Béla, GORIUPP Alisz, Gyöngyösy Irodalmi Társaság Ungvár, HACKER Ervin Pozsony, HAJNÓCZI Iván Kecskemét, HARASZTY Emil, HAVASS Rezső, KÁDÁR Jolán, Kais. Deutsches Generalconsulat, KARG János (30 drb), Kereskedelemügyi minisztérium (2 drb), KIMNACH Ödön (2 drb), KISS József, Kungl. bibliothek Stockholm, MADARASSY László (3 drb), Magyar Nemzeti Múzeum Igazgatósága (3 drb), Magyar Ornithologiai Központ, Magyar Tudományos Akadémia (2 drb), MÉSZÁROS Gyula, MÉSZÁROS Sándor, Sopron, Militär Generalgouverneuer in Serbien Belgrád, Nagyváradi kir. Jogakadémia, Nagypénteki ref. társaság (5 drb), Orsz. testnevelési tanács, Orsz. vízépítési igazgatóság, Pannonhalmi főiskola igaz-

gatósága, Park Club (5 drb), SCHIFF Péter Lugos, Statist Zentral-Kommission Bécs, Stefánia gyermekkórház-egyesület, br. SZALAY Imre (5 drb), Tudományegyetem tanácsa (4 drb), Ürlovasok szövete (4 drb), Vallás- és közoktatásügyi minisztérium (6 drb), Veszprémi egyházmegyei hatóság, WEISS Emil (2 drb).

A vásárolt könyvek közt említésre méltó szerzemények: 1. UJFALVY Imre: Halottas énekei (RMK. I, töredék); 2. Sz. BONAVENTURA: Szerzetes rendtartó fenéték tüköre. Pozsony, 1677. (csonka); 3. ILLYEFALVI J.: Jephta (töredék); 4. Magyar naptár a XVII. századból (töredék); 5. PELBARTUS: Aureum sacrae theol. rosarium. Venetiis 1586. (mind az öt ALSZEGHY Zsolttól 135 koronáért.)

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 1624 egyén 4176 nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 631 egyén 1531 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 1110 művet osztályoztunk, ezekről 1447 cédula készült. Kötés alá 319 művet 458 kötetben küldtünk.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 90 drb csomag érkezett; ugyaninnen 299 reklamálást és 705 levelet expedáltak.

Az 1897. XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást egy esetben sem indítottunk.

Külön kell megemlékeznünk a báró RÉVAY Ferenc-könyvtárról, amely ajándékozás útján s a megbold. idősb. SZINNYEI József-könyvtárról, amely vétel útján került az Orsz. SZÉCHÉNYI-könyvtárba. A nagyméltóságú minisztérium megengedte, hogy a két könyvtár állománya rendkívüli munkaerő fölhasználásával a délutáni időben dolgoztassék föl. A munkát június 5-én kezdték el HAVRAN Dániel igazgató őr vezetésével szeptember folyamán végezték be.

Báró RÉVAY Ferenc könyvtára: Apró nyomtatvány 44 drb, 2021 mű 4054 kötetben, 9 drb régi magyar könyv, ezek: 1. TINÓDI Seb.: Cronica. Kolozsvár 1554; 2. G. Esterás P.: Mennyei korona. 1696; 3. II. RÁKÓCZI Ferenc manifestuma 1703. 8-r. kiadás; 4. SZERDAHELYI G. Fax chronologica. Tyrnaviae 1702; 5. SZENTIVÁNYI M.: Dissertatio paralipomenica. Tyrnaviae 1699; 6. SZENTIVÁNYI M.: Continuatio. Tyrnaviae 1700; 7. Regulamentum universale; 8. WIEDEMANN E.: Comitum gloriae. Posonii 1646 (hiányos); 9. Siralmas beszélgetések. 1703. Az 1711 utáni művek közül kettős példánnyá lett 195 mű 269 kötetben. Ezenfelül a Hirlaptárnak 32 drb, a kéziratárnak 8 drb kézirat és

24 levél, a levéltárnak pedig 10 eredeti és 7 másolat XVI. sz. előtti s 104 drb XVI. sz. utáni irat adatott át.

Id. SZINNYEI József gyűjteményéből 1 drb régi magyar könyv került ki: FROELICH Calendariuma. Lőcse 1637 (csonka.) Egyéb állománya: könyvek, 836 mű, 1251 kötetben, 1096 drb aprónyomtatvány, 497 drb ponyvairódmű, 238 drb magyar könyvárjegyzék, 719 drb 1870-ig megjelent magyar szinlap, 3201 drb bélyeg, 141 drb étlap és meghívó, 441 drb program, 189 drb bűvész- és circus-nyomtatvány, 1 csomag előfizetési fölhívás, 1 csomag családi jelentés, 90 drb vegyes nyomtatvány. Ezenfelül a hirlaptárnak átadatott: 48 hirlap 100 kötetben és 1500 különféle hirlapszám; a kéziratárnak és levéltárnak átadatott 368 drb közép- és újkori irat; 333 drb 1848/49-iki irat, 679 drb 1848—49-iki proklamáció; 64 csomag halotti jelentés, 49 drb röpirat és hivatalos kiadvány; 8 csomag írói önéletrajz; 866 drb írói levél; id. SZINNYEI József kéziratai 175 drb és 283 drb vegyesfajta kézirat.

II.

A hirlaptár az 1916. év harmadik negyedében köteles példányok útján 135 évfolyam 21.464 számával gyarapodott, (ebből 5050 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett;) ajándék útján 1 évf. 1105 számával, a nyomtatványi osztályból történt áttétel útján 4705 számmal, vásárlás útján pedig 46 évf. 668 számával; ami összesen 182 évf. 27.942 szám.

Ebből ajándék: FODOR Miklóstól (Ungvár) Görög Kath. Szemle (77 szám) és folytatólag a Nemzeti Kaszinótól Külföldi lapok (mintegy 800 szám) s dr. BAJZA Józseftől horvátországi politikai és szerkesztőségétől, a Szlavoniai Magyar Ujság. Áttétel: b. RÉVAY Ferenc hagyatékából Das Ausland (Stuttgart-München 1873—86; össz. 729 szám) és id. SZINNYEI József hagyatékából közel ötvenféle hirlapnak több mint 4600 száma, nem szólván a még földolgozatlan anyagról (több száz egyes hirlapszámról). Vásárlás: ungmegyei hirlapok, 235 szám VOLOSIN Ágostontól (31 kor. 80 fill.), 108 sz. DUDINSZKY Istvántól (25 K 30 fillér.)

Az évnegyed folyamán 316 olvasó 542 hirlapnak 715 évfolyamát 855 kötetben használta (ebből házon kívül 36 olv. 61 hirl. 91 évf. 136 köt.); ennek 80 kötetét a Szentkirályi-utcai raktárból kellett áthozatni.

Átnéztük 222 évf. 11.663 számát; céduláztunk 260 évfolyamot (köztük 25 új hirlapot); beköttettünk 271 kötetet.

III.

A kéziratár ajándék útján 1 levéllel és 1 analektával, vétel útján 3 levéllel, tehát összesen 5 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 10 márkát.

Ajándékozó volt Császár Elemérné.

A kéziratár személyzetét a régebbi nagyobb gyarapodások folytatólagos földolgozása foglalkoztatta.

A lefolyt évnegyedben 3 esetben kölcsönöztünk 10 kéziratot, 51 kutató használt 157 kéziratot, 175 levelet és 2 analektát.

IV.

A levéltár törzsanyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 23 darab irattal és nyomtatvánnyal, ajándék útján 23 darab irattal és 1 darab középkori pecsét gipszmásolattal, más osztályból való áttétel útján 122 darab irattal és nyomtatvánnyal gyarapodott. Vételre 49 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal: Ismeretlen, MEGYERCSY Béla, SCHLAGER József és TÄNZERLES Gizella gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodása így oszlik meg: 17 drb eredeti középkori oklevél és 8 drb középkori másolat, 5 drb címeres levél és nemesi irat, 9 drb 1848/1849-es nyomtatvány és irat, 1 drb kisebb céhirat, 6 drb rajz és 122 drb újkori irat és nyomtatvány.

A címeres levelek és nemesi iratok gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: I. 1525. május 25. Buda. II. LAJOS király RÉVAY Istvánnak, Ujlak vár bánjának s testvérének, Ferencnek, nádori titoknoknak régi címerüket újra adományozza s megbövíti. Másolat. Eredetije nem ismeretes. CSOMA József (Turul 1906. 21. l.) a lappangó középkori címeres levelek közé sorolja, PALMA Károly Ferenc (Heraldicae regni Hungariae specimen. 110—115 ll.) báró RÉVAY Pál esztergomi kanonok által készített másolatról kiadta. 2. 1592. május 4. Prága. II. RUDOLF császár birodalmi címeres levele de NEGRO Péter, Bernát, Lajos, Tranquil és József részére. (Eredeti.) 3. 1631. augusztus 22. Bécs. II. FERDINÁND király címeres levele STAVDENHERTZ Leonhardt és unokatestvére János részére. (Eredeti.) 4. 1645. szeptember 5. Linz.

VERSIS János címerkérő folyamodványa. (Eredeti.) 5. 1649. február 4. Bécs. Ujlaki MISKOLCI János címerkérő folyamodványa. (Eredeti.)

A negyedévi gyarapodásból kiemelendő báró RÉVAY Ferencnek a nyomtatványi osztályunkba bekerült könyvtárából a levéltárba áttett, nagyobbára a RÉVAY-családra vonatkozó, 121 darab oklevél. Ezek közül a 10 darab eredeti középkori és 2 darab címeres levélen kívül említésre méltó több I. FERDINÁND korabeli igen érdekes köztörténeti fontosságú oklevél.

A lefolyt évnegyedben 46 kutató használt 6663 drb iratot és nyomtatványt és 4 téritvényen kikölcsönöztünk 7 drb iratot és nyomtatványt.

V.

A Háborús Gyűjtemény az 1916. év III. negyedében vétel útján 4358, ajándék útján 2362, hivatalos küldemények útján pedig 1565, összesen tehát 8285 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 13479 koronát, 291030 márkát, 46980 francot és 14273 holl. forintot.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1916. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1728 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 156 drb, vétel útján 320 drb, áttétel útján 4 drb, összesen 2208 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példányok címén beérkezett: alapszabály 163 drb, falragasz 786 drb, gyászjelentés 725 drb, színlap 1296 drb, hivatalos irat 50 drb, műsor 129 drb, perirat 11 drb, különféle 286 drb, összesen 3818 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 206823 koronát, 8090 hollandi forintot és 6595 márkát fordítottunk.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát:

ADY Lajos, BÁTKY Zsigmond (2 drb), Brandenburgia, Berlin, Budapest székesfőv. házinyomdája, CSEKEY István, Kecskemét, CSIKI Ernő, Délmagyarországi tört. és rég. Múzeum-Társulat, Temesvár, Deutsche Bücherei, Lipcse, Dunántúli ev. püspök, Pápa, DUNARICH Károly, Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára, Kolozsvár, Érseki joglyceum Eger (11 drb),